Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XI., št. 32 („JUTRO“ št. 177a) Ljubljana, ponedeljek 9. avgusta 1943 Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23 31-24.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26

Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja mesečno L. 3.—

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Trdovraten odpor na Siciliji

En sovražni rušilec in dva parnika potopljena, druge vojne in trgovske ladje s skupno nad 50.000 tonami potopljene — 6 sovražnih letal sestreljenih

Vrhovno poveljništvo. — Vojno poročilo št. 1170:

Italijansko-nemške sile, ki so bile zaradi povečanega sovražnikovega pritiska prisiljene prepustiti ozemlje, se trdovratno upirajo v področjih Caronie in Etne.

V teku dneva so nemški lovci zrušili 4 letala.

Nemške letalske skupine so napadale sovražnikovo ladjevje ob obalah Sicilije in v vodah okrog Bizerte. Potopile so en rušilec in dva parnika srednje tonaže, poškodovale pa druge vojne in trgovske enote skupne nosilnosti več kot 50 tisoč ton.

Napadi znatnega obsega so bili izvršeni zadnjo noč na Milan, Turin in Genovo. Škoda je znatna zlasti v osrednjih okrajih prvih dveh mest. Število žrtev še ni ugotovljeno. V Milanu so obrambne baterije razdejale dve letali.

Živahno in uspešno udejstvovanje osnega letalstva

Berlin, 7. avg. s. Mednarodna obveščevalna agencija piše, da vlada mir na sicilski kopni fronti, ojačilo pa se je udejstvovanje italijansko-nemških letalskih skupin, ki so včeraj bombardirale sovražne oskrbovalne poti. Skupine nemških brzih bojnih letal so delovale z dobrim uspehom proti angleškim in ameriškim transportom čet in potrebščin, zlasti na področju Troine, Agire in Regalbuta. Na obalni cesti, ki vodi proti severu so skupine italijanskih in nemških brzih letal napadale ponovno z bliskovitimi akcijami kolone vdornikov. Druge skupine italijanskih in nemških bojnih letal so skupno z edinicami italijanske vojne mornarice napadle v noči na 6. t. m. pristanišče v Palermu. Takoj po prvem napadu so nastali v pristaniških napravah in v skladiščih veliki požari in opustošenje. Na tem področju so bile ponovno napadene angloameriške edinice v pristanišču in na morskem področju Palerma, kakor tudi sovražne oskrbovalne poti na severu in vzhodu otoka. Po dosedanjih poročilih, ki niso še popolna, sta bila hudo poškodovana ena težka ameriška križarka in ena trgovinska 10.000-tonska ladja. Tretja prevozna ladja s 6000 tonami je zgorela.

Podrobnosti iz borb na Siciliji

Berlin, 7. avg. s. Mednarodna obveščevalna agencija doznava naslednje podrobnosti o sedanjih borbah na Siciliji:

V vseh odsekih fronte se je borbeno udejstvovanje včeraj znatno zmanjšalo. Tudi tam, kjer so italijanske in nemške čete zaradi skrajšanja fronte zavzele nove obrambne postojanke, so ameriške in kanadske čete izvršile svoje pokrete oklevaje. Samo v južnovzhodnem odseku, to je na področju Biancaville, so bile krajevne borbe, ko so angleške sile prihajajoče po dolini Nevija del Simeto, prešle v napad na dveh točkah proti cesti, ki pelje v Adreno. S silovitim koncentričnim ognjem nemških zaščitnic je bil ta napad odbit. Ta novi poraz sovražnika kaže, da se branilci spretno poslužujejo prednosti, katere jim nudi teren.

Papežev dar Neaplju

Neapelj, 7. avg. s. Nj. Svetost Pij XII. je izrazil neapeljskemu nadškofu kardinalu Ascalesu svojo globoko žalost zaradi poškodb cerkva in izgub med neapeljskim prebivalstvom ter je poslal kardinalu obilen plemenit dar za družine hudo prizadetih delavcev.

Plemenit dar neapeljskega zavoda

Neapelj, 7. avg. s. Zavod »Banco di Napoli« je poslal neapeljskemu prefektu en milijon lir za pomoč prizadetim ob sovražnih letalskih napadih dne 4. avgusta. Prefekt se je generalnemu direktorju in članom upravnega sveta zahvalil za nadaljnji plemeniti prispevek zaslužnega zavoda.

Italijanska vojna mornarica daje Anglosasom najbolj učinkovit odgovor

Berlin, 7. avg. s. Podvigi napadalnih sredstev italijanske mornarice dajejo listu »Völkischer Beobachter« priliko za proslavitev sijajnega borbenega duha, ki danes bolj nego kdaj prej vzpodbuja vrle italijanske mornarje.

Italijanske napadalne edinice, piše list, beležijo v tej vojni že dolgo vrsto veličastnih dejanj, ki so sovražniku povzročila najtežje izgube. Z zadnjimi zmagovitimi podvigi so italijanska napadalna sredstva podala nov dokaz svoje največje učinkovitosti. Italija in njeni zavezniki so lahko ponosni na borbeni duh, o katerem dajejo ta smela dejanja proti najbolje opremljenemu angleškemu branilcu v Sredozemlju, svetel dokaz. Uspehi, ki jih je dosegla v zadnjem času italijanska mornarica, so nadalje najboljši odgovor na poziv za kapitulacijo, ki obsega med drugim zahtevo po izročitvi italijanske mornarice. Sile italijanske mornarice so dokazale, da nočejo biti manj nego vojska in letalstvo v borbi za neodvisnost Italije proti sovražniku, ki teži za uničenjem dežele. V istem smislu govori neki komentar »Lokalanzeigerja«, ki podaja podroben opis tehničnih značilnosti malih ladij, ki so zadale sovražniku tako težke udarce. Tudi ta list pravi, da so podali junaški podvigi proti gibraltarski luki dokaz o bojevitem duhu, ki podžiga danes vse vrste orožja italijanske vojske, mornarice in letalstva.

Budimpešta, 7. avg. s. Vest o junaškem podvzetju italijanskih podmornic v pristanišču Gibraltarja, daje poluradnemu »Budapesti Ertesitu« priliko za naglasitev udejstvovanja italijanske mornarice v sedanji vojni. Italijanski mornarji so napisali neizbrisne strani hrabrosti s silovitimi vojnimi akcijami. Italijanska mornarica je dolgo časa držala v šahu močno angleško mornarico na Sredozemskem morju v zelo težkih trenutkih ter je znala zagotoviti promet med Italijo in njenimi afriškimi kolonijami. Tudi danes zadajajo italijanske podmornice in italijansko letalo brodovje sovražniku hude izgube. Podvzetja italijanskih posadk še naprej vzbujajo občudovanje po svetu.

Ogorčenje v Rumuniji proti Američanom

Bukarešta, 5. avg. s. Ameriško bombardiranje nekaterih področij Rumunije je bilo ogromna psihološka zmota, poleg tega pa so sovražne letalske skupine utrpele hude izgube in dosegle zelo skromne uspehe. V nasprotju s tem, kar Američani mislijo in propagirajo s pomočjo valov svojih zgovornih radijskih postaj, ne smatrajo in niso Rumuni nikoli smatrali petroleja kot vir nevarnosti in narodne nesreče in tem manj za vzrok vojne, v kateri so se obvezali sodelovati. Rumuni so vedno cenili in cenijo petrolej kot odličen narodni vir, ki se neguje in brani energično, ker med drugim prinaša veliko bogastvo rumunskemu narodu, odvratna pa jim je misel, da bi ga smatrali kot povod za politično zatiranje v škodo naroda, ki ima v drobovju svoje zemlje to bajno črno zlato. Zaradi tega je Rumune prevzelo veliko ogorčenje, ko so slišali govoriti sovražnika na ta način in videli, kaj je storil z »Liberatorji«, ki so bombardirali Ploesti. Po nedeljskem bombardiranju se je razširil po vsej Rumuniji val prezira do ameriškega sovražnika, kakršnega doslej nihče ni poznal. Ogromna je postala tudi volja do borbe in obrambe tistih rumunskih in evropskih idealov, ki niso petrolej, temveč varnost in obstoj rumunskega naroda ter omike, kateri pripada.

Škoda v Ploestiju je neznatna

Bukarešta, 7. avg. s. Na fantastične opise angloameriške propagande učinkov bombardiranja petrolejskega področja odgovarja glavni urednik lista »Porunca Vremii«, ki je bil na področju med bombardiranjem in po njem. Videl sem delo bombnikov, videl pa sem tudi Ploesti z njegovimi stoječimi hišami in prebivalstvom. V njem ni bilo ničesar fantastično kinematografskega in tudi ne tistih izrednih ruševin, o katerih govore sovražni megafoni. Tudi ni obstojal tisti obup prebivalstva, o katerem sovražnik govori. Prebivalstvo je bilo mirno in trdno med nevarnostjo. Glede škode, ki so jo povzročile ameriške bombe, pravi pisec, da si je ogledal vse prizadeto področje in da škode niti ni mogoče primerjati hudim izgubam sovražnika. Škoda je tako majhna, da ne more vplivati na petrolejsko proizvodnjo in na vojno vprašanje goriva.

Dolgotrajne, a brezuspešne priprave za napad na Ploesti

Bukarešta, 7. avg. s. Iz prvih zasliševanj ameriških letalcev, ki so se udeležili bombardiranja petrolejskega področja in so se rešili s padali ter so jih rumunske čete ujele, je razvidno, da jih je izredna učinkovitost rumunske in nemške obrambe zelo presenetila. Ta obramba, je dejal prvi pilot neke leteče trdnjave, je prekosila vsako pričakovanje in vse informacije poveljstev. Ujeti piloti so izjavili, da so priprave za bombardiranje rumunskega petrolejskega področja trajale točno 9 mesecev in da so bile posadke 125 letal, ki so bila določena za napad, izbrane med najboljšimi posadkami vse aviacije ter so se udeleževale posebnega vežbalnega tečaja, ki je trajal dva meseca.

Carigrad, 7. avg. s. Po zadnjih vesteh je število ameriških letalcev, ki so se morali spustiti na turškem ozemlju zaradi poškodb na letalih po bombardiranju rumunskega petrolejskega področja, narastlo na 58.

Obrambni boji na vzhodu

Z močnimi oddelki izvedeni sovjetski napadi so bili na vseh odsekih zavrnjeni — 91 sovjetskih letal sestreljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 8. avg. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na kubanskem predmostju so Sovjeti z uporabo številnih bojnih letal obnovili svoje napade. Bili so v hudih borbah odbiti.

Na področju Bjelgoroda trajajo siloviti obrambni boji z močnimi sovražnimi silami dalje.

Na odseku fronte pri Orlu je sovražnik napadel z novo pripeljanimi četami, ki so skušale prodreti našo obrambno fronto, kar pa se je izjalovilo.

Južno od Ladoškega jezera in na murmanski fronti so bili krajevni sovražnikovi sunki brezuspešni.

Letalstvo je z močnimi oddelki strmoglavnih in bojnih letal ter letal za bližnje poleter učinkovito posegalo v borbe na kopnem, uničilo številne oklopne vozove in vozila ter razpršilo zbirališča sovražnikovih čet. V letalskih bojih je bilo sestreljenih 91 sovjetskih letal.

Na fronti na Siciliji ni prišlo do večjega bojnega delovanja. Naše čete so se neovirano od sovražnika v nekaterih odsekih odmaknile na novo pripravljene postojanke.

Močan oddelek nemških hitrih bojnih letal je ponoči napadel luko Bizerto. Ena križarka in še ena bojna enota ter 15 prevoznik parnikov je bilo deloma znatno poškodovanih. Nad mesinsko ožino in nad obalnim področjem Sardinije so nemški lovci sestrelili 4 sovražna letala.

Preteklo noč je nekaj sovražnih vznemirjevalnih letal odvrglo neznatno število rušilnih bomb nad Porenjem. Škoda je neznatna.

Nemške čete odbijajo napad za napadom

Berlin, 7. avg. s. O sedanjih borbah v srednjem odseku vzhodne fronte poroča mednarodna obveščevalna agencija, da so bili na področju Bjelgoroda množinski napadi sovjetskih čet na nemške postojanke gladko odbiti. Zapadno od teh postojank je branilcem uspelo blokirati sovjetske napadajoče sile in razpršiti oklopne skupine. V vrsti zelo srditih borb krajevnega značaja so nemške čete, operirajoče z novih skrbno v naprej pripravljenih postojank, lahko preprečile boljševikom organski razvoj njih napadov. Na področju Bjelgoroda so branilci uničili ali zajeli včeraj 61 sovražnih tankov, v celoti pa so boljševiki v vsem odseku izgubili 117 tankov. V teh številkah niso zapopadene sovjetske oklopne edinice, katere so eskadre protitankovskih nemških letal izločile iz borbe.

Nove črte odseka pri Orlu, ki so se zaradi nedavnih operacij znatno skrajšale, so bile napadene od sovražnika z ogromnimi množicami pehote in tankov samo v južnem odseku tega področja. Na vzhodnem in severnem področju so se Sovjeti omejili na slabotne ofenzivne sunke. Nemške protitankovske skupine, ki so znatno ojačene, so nudile sovražnim oklopnim silam učinkovit zaporni ogenj, ob katerem so se razbili vsi sovjetski tankovski vali.

Dva majhna sovražna vdora krajevnega značaja je bilo mogoče odstraniti z nemško pehoto med včerajšnjim popoldnevom. Stotnije sovražnih izbranih strelcev, ki so bile obkoljene in so prišle pod osredotočen ogenj poljskih topov, možnarjev in avtomatskega orožja, so bile dosłovno decimirane.

V severnem odseku srednje fronte in sicer južno od Vjazme so boljševiki včeraj sprožili prvič silovit napad in se zagnali na nekaterih točkah z efektivi največ enega bataljona proti nemškim postojankam. Ta napad pa je bil ustavljen v območju nemških zaščitnic.

Nemško letalstvo uničilo v enem mesecu 1249 sovjetskih tankov

Berlin, 7. avg. s. Mednarodna obveščevalna agencija doznava naslednje glede borb na vzhodni fronti:

Zaključna poročila o borbah na tej fronti v dobi od 5. julija do 5. avgusta navajajo, da je nemško letalstvo uničilo 1.249 sovražnih tankov, od teh so bombniki uničili 1.008 tankov, ostale pa protiletalsko topništvo letalstva.

Začasno zatišje na Kubanu

Berlin, 7. avg. s. Medtem, ko se borbe od Azovskega morja do Orla nadaljujejo z nespremenjeno silovitostjo, je nastal nekakšen mir v odseku kubanskega mostišča in južno od Ladoškega jezera. Vendar dopuščajo gibanja sovražnh čet na področju Krimskaje sklep, da bodo Sovjeti prej ali slej obnovili napade proti branilcem kubanskega branika. Zaradi izredno hudih izgub, ki so jih boljševiki utrpeli med operacijami v drugi polovici julija, je bil potreben odmor in reorganizacija sovjetskih skupin. Na podlagi dosedanjih ugotovitev so bili številni sovjetski polki decimirani.

Pregled položaja na vzhodni fronti

Berlin, 7. avg. Težišče velike bitke na vzhodu se je po včerajšnjem uradnem poročilu Hitlerjevega glavnega stana preložilo in je sedaj južno od Kurska, in sicer v odseku, kjer so nemške čete v začetku julija izvedle krajevni napad, s katerim so izzvale prezgodnji začetek velike sovjetske ofenzive. Prav na področju pri Bjelgorodu si skuša sedaj sovražnik, potem ko je izvajal dalje časa silovit čelni pritisk, odpreti prehod, čegar zadnji cilj naj bi bila nova postojanka nemškega obrambnega sistema: Harkov. Kakor poročajo zadnja poročila, je bitka zavzela obseg, ki ni nič manjši kakor boji, ki so pred tremi dnevi besneli okrog Orla. Sovražnik je vrgel v borbo več divizij, očitno z namenom, da bi dosegel podoben uspeh, namreč, da bi prisilil Nemce, da se umaknejo na nove postojanke. Kakor znano, je Moskva objavila zasedbo Bjelgoroda. V zvezi s tem je neka nemška agencija sporočila, da so se nemške oborožene sile odmaknile od sovražnika tudi v tem odseku. Uradno poročilo o tem ne govori, po čemer bi mogli sklepati, da je položaj še negotov.

Vsekakor pa je gotovo, piše Göringovo glasilo, da je nemško vrhovno poveljništvo odredilo vse potrebno, da bo kos vsaki možnosti. Med tem je bil naskok sovjetskih množic, ki so bile pognane proti naši razvrstitvi, povsod zadržan, tudi tam, kjer so sovražne oborožene sile močnejše. Po tem bi mogli sklepati, da je taktika prožne obrambe učinkovita. Strateški položaj na vzhodu se bistveno ni spremenil in izpraznitev nekaterih prednjih postojank je imela za posledico samo skrajšanje bojišča v skladu z najbolj jasnimi načeli taktike prožne obrambe.

S tem pa, kakor piše neki ugledni vojaški kritik, nikakor ne mislimo trditi, da so naše čete odnesle obrambno zmago, niti nočemo podcenjevati pomena Orla ali kakega drugega središča, ki ga je bilo treba izprazniti. Lahko pa trdimo, da so bili doseženi tile uspehi:

1. Zaradi poprave bistvene bojne črte se je še bolj okrepila obrambna sposobnost našega orožja.

2. Sovražnik ne more sedaj doseči novih neposrednih strateških ciljev, kakršnega bi predstavljala n. pr. obkolitev nemških oboroženih sil v odseku pri Orlu ali preboj nemške razvrstitve v odseku pri Bjelgorodu.

3. Ustvarjeni so pogoji za učinkovitejšo obrambno borbo, ki naj predvsem organsko uréja nemški vojni stroj.

Nedvomno — nadaljuje nemški pisec — je izguba težko osvojenih postojank vselej bolestna, toda tudi najbolj povprečni vojak takoj razume, da nastopi trenutek, ko je taktični umik obrambni manever, ki lahko prepreči nadaljnje razvoje. Sovjetsko poveljništvo je osredotočilo med Livnim in Bjelevom 60 do 70 divizij in se mu je nato posrečilo sproti izpolniti nastale strahotne vrzeli. Stalin je odredil, da se mora za vsako ceno zavzeti ta življenjska postojanka, tudi za ceno žrtvovanja vseh rezerv prve črte. Nemško vrhovno poveljništvo bi lahko storilo isto in vrglo v borbo nove divizije in tako podaljšalo strahotno pozicijsko vojno, namesto tega je raje osredotočilo svoje sile na postojankah zapadno od Orla, določenih v naprej, ob katerih se bo sedaj razbil bližnji naskok sovjetskih množic. Osrednja postojanka nove razvrstitve je Brjansk, čegar vzhodne naravne utrdbe tvori gričevje na obeh straneh železniške proge, ki je naravni branik prvega reda. Lahko torej popolnoma zaupamo v nadaljnji razvoj. Čakajo nas sicer še hude preizkušnje, vendar ne sme nihče dvomiti v končni uspeh te strašne poletne bitke. («Il Piccolo»)

Tajska zvesto na strani Japonske

Tokio, 7. avg. s. Tajski zunanji minister je v razgovoru z zastopniki tiska pohvalil konstruktivno delo Japonske v območju skupnega uspevanja in podčrtal popolno sodelovanje med Japonsko in Tajsko. Izjavil je nadalje, da bo Tajska dala vso svojo podporo Bosejevemu gibanju za neodvisnost Indije.

Birmska narodna vojska

Rangun, 7. avg. s. Poveljnik birmske narodne vojske Thein Mauing je izjavil, da je bila birmska vojska organizirana za obrambo Birme in za sodelovanje z oboroženimi silami ostalih narodov v Vzhodni Aziji ter za obrambo kontinenta. Potem, ko je govoril o moderni organizaciji birmske vojske, je general Mauing zaključil z zatrdilom, da so vojaki in ves birmski narod odločeni boriti se z vsemi sredstvi za obrambo neodvisnosti Birme.

Vojno stanje v vsej Kraljevini

Rim, 7. avg. s. »Gazzetta Ufficiale« priobčuje z datumom 4. avgusta 1943 kraljevi dekret štev. 714, s katerim se razširja vojno stanje na vse državno področje. Dekret stopi v veljavo jutri.

Novi poveljniki milice

Rim, 7. avg. s. General armadnega zbora in generalni poveljnik Querino Armellini je naslovil na podrejene čete naslednje dnevno povelje:

V sporazumu in s pristankom Ekscelenc kompetentnih ministrov sem zaupal poveljstvo nad specialnimi milicami častnikom generalom Kraljeve vojske. Pod njihovim poveljstvom si morajo posebne milice osvojiti čedalje izrazitejše vojaške značilnosti; potencirati morajo svoje posebne funkcije; pripraviti se, da bodo uvrščene v druge Oborožene sile naroda; uveljaviti plemenita izročila, ki so se rodila v dolgi dobi vestnega dela, ki ga je vzpodbujal čut dolžnosti. Častnikom generalom, ki se jim končuje poveljstvo, moj pozdrav, moje priznanje in moja zahvala za izvršeno delo.

Poklonitev zastopnika republike San Marino maršalu Badogliu

Rim, 7. avg. s. Šef vlade je sprejel gr. uff. Ettora Stacchinija, generalnega konzula republike San Marino, ki se je po nalogu regentskih kapitanov poklonil v imenu regentstva republike, v kateri se je zopet pričelo normalno življenje. Eksc. šef vlade je prosil generalnega konzula, naj izroči regentstvu njegovo zahvalo in pozdrav. Regentstvo predstavlja začasno vlado te nadvse italijanske republike, ki je v svojem tisočletnem življenju vedno držala visoko svojo duhovno premoženje patriotizma in svobode.

Prihod povratnikov iz Vzhodne Afrike

Rim, 7. avg. s. Prihodnji teden bosta v domovinskih pristaniščih pristali motorni ladji »Vulcania« in »Saturnia«, katerima bosta v enem tednu sledila parnika »Duilio« in »Julio Cesare«, s katerimi se bo iz Italijanske vzhodne Afrike pripeljalo 9000 rojakov, žensk, otrok, starih ljudi in invalidov. S tem tretjim potovanjem bo število povratnikov iz Italijanske vzhodne Afrike doseglo okrog 28.000. »Giornale d'Italia« pravi, da je ministrstvo za Italijansko Afriko, kakor za prejšnja potovanja, poskrbelo za celotno pomoč na krovu in ob prihodu ter da pomaga z ljubečim zanimanjem vrnjencem. Misija ministrstva pod predsedništvom guvernerja Somalije Carosellija vodi na krovu podporno delo, ki je poverjeno, kakor pri prejšnjih prevozih, osebju ministrstva ter bolničarkam Italijanskega rdečega križa Vrnjencem izplačujejo podpore in jih oskrbujejo z obleko ter z vsem potrebnim. Na razpolago imajo kinematograf, knjižnico, športne in vzgojne naprave, s katerimi si krajšajo čas na dolgem potovanju. Pot okoli Afrike je zelo dolga. Motorni ladji in parnika so odpluli iz italijanskih pristanišč dne 22. in 24. maja in krenili v Massauo in v Mogadiscio. V namembnih pristaniščih čakajo na vrnjence posebni vlaki, s katerimi se bodo rojaki odpeljali v svoje kraje. Kdor nima doma ali gostoljubne strehe, bo začasno nameščen na stroške ministrstva v določenem kraju. Tako v pristaniščih, kakor na dolgem potovanju je posebna organizacija poskrbela za živež in raznovrstne podpore za rojake.

Nova konferenca Churchill-Roosevelt-Stalin?

Bern, 7. avg. s. Brzojavke iz New Yorka pravijo, da se še ničesar ne ve o sestanku med Churchillom in Rooseveltom. Politični in vojaški opazovalci pa mislijo, da bo tudi Stalin povabljen na konferenco, da se bodo enkrat za vselej likvidirali evropski problemi, ki še niso rešeni.

Sprejemi pri predsedniku turške republike

Carigrad, 7. avg. s. Predsednik republike je sprejel v svoji poletni rezidenci pri Carigradu ministrskega predsednika Saradzoglu in predsednika velike narodne skupščine. Včeraj je predsednik sprejel zunanjega ministra Menemendzoglu.

Resne in trezne besede ob resni uri

Rim, 7. avg. s. »Lavoro Italiano« piše, da pomenijo izjave na zadnji seji ministrskega sveta o italijanski finančni politiki apel na čut discipline v vseh slojih prebivalstva v težki uri, ki jo doživlja domovina. Glavno priporočilo gre na naslov upravnikov javnega imetja in je razsoden poziv k največji štednji glede izdatkov. Javni denar, sad požrtvovalnosti milijonov delavcev in proizvajalcev, je zaupan državi za rešitev naroda. Kdor ga razsipava in se ne drži največje štednje, je izdajalec. Vojne potrebe zahtevajo, da postavi vsak državljan vse svoje glavnice in svoje prihranke v službo države. Ta izjavlja s svoje strani svojo svečano voljo, da bo spoštovala sprejete obveznosti.

Kar se tiče davčne politike, jo bo vnemalo načelo enakosti žrtev. Potem, ko je podčrtal, da sta finančni minister in šef vlade izrekla resne besede tudi glede tezavriranja denarja, pravi list, da je takšen pojav, čeprav izdaja neomajno zaupanje v denar, nadvse škodljiv iz dveh razlogov: predvsem zavoljo tega, ker razbija tako zvani krogotok kapitalov in sili državo, da izdaja nov papirnat denar, drugič pa zato, ker izpostavlja gospodarstvo stalni nevarnosti, da bi se tezavrirani denar nenadno pojavil na trgu, kar bi imelo katastrofalne posledice za vse, vključno tiste, ki so ga tezavrirali.

List podčrtava nadalje popolnoma novi ton v izjavah ministra Bartolinia in prostodušnost, s katero je govoril članom vlade in vsemu narodu. Ta prostodušnost ne vsebuje cenenega optimizma, a tudi ne obupnega pesimizma in izdaja popolno zavest ter pravilno oceno vprašanj, ki nas mučijo, kakor tudi naših možnosti.

V ruskem ujetništvu

Pred tednom smo objavili spomine Ljubljančana, ki je ob pričetku prve svetovne vojne med prvimi odrinil na rusko bojišče. Sledijo njegovi spomini iz prvih dni ruskega ujetništva

Tisto jutro, ko je bila napadena municijska kolona, smo se zbirali ranjenci na dvorišču pristave, kjer je bilo avstrijsko obvezovališče. Vsak je hotel kaj jesti. Naenkrat zapazim vojaka z obvezano glavo, ki je nesel skledico mleka. Za njim pride takoj še drugi. Videl sem, da sta prišla oba v smeri iz hlevov. Napotim se tja — in kaj vidim? Hlev je bil poln govedi in pri vsaki kravi je čepel po en vojak in molzel. Tudi jaz pridem na vrsto, molzem dolgo z eno roko — ker je druga bila ranjena in zajtrk je bil imeniten. Prihajalo je čedalje več ranjencev. Nam vsem pa je bilo strogo prepovedano, zapustiti dvorišče. Potekel je dan, prišla je noč in nam se je sporočilo, da pridejo naslednje jutro vozovi in nas odpeljejo v Przemyslane. Zaspali smo. Zjutraj pa vidimo, da so jo vsi ranjeni oficirji z zdravniki vred ponoči odkurili, a ranjeno moštvo — okrog 400 mož — so prepustili usodi. Ostal je samo sanitetni desetnik s tremi pomagači. Pričakovali smo kave, ki bi se imela deliti iz poljske kuhinje. Ravno smo pili vsi zbrani, kar se začuje peket konjskih kopit in v naše začudenje zagledamo prvikrat — kozake.

Načelnik kozakov z več možmi zajaha v našo sredino in ne preveč prijazno vpraša po našem načelniku. A ker le tega ni bilo, se je javil sanitetni desetnik. Kozak s takim načelnikom ni bil prav posebno zadovoljen, vendar pa je še precej prijazno ukazal: kdor se more količkaj gibati, naj se nemudno odpravi na drugo stran ceste Tako so nas kakih 200 nagnali na njivo. In ker je med tem časom že tudi prišla ruska pehota, nas je ona obkolila in pričela se je telesna preiskava. Pobrali so nam vse, kar je bilo orožju podobnega, tudi jedilni nož in vilice. Zatem pridirja še oddelek topništva. Nedaleč od nas zavzame postojanko in začne streljati v smeri proti Przemyslanom. Radovedno smo opazovali ta prizor. A ni trajalo niti deset minut, ko se začuje v daljavi votlo bobnenje, takoj nato švištenje v zraku podobno kakor bi letela jata golobov in — tresk, tresk! — tik med nami in rusko baterijo so začele padati granate. Ruska pehota, ki nas je stražila, je prva pobegnila v varnejše zavetje in za njo tudi mi. Veseli smo bili, da so nas Rusi začeli priganjati k hitremu umiku. Kajti le to nas je rešilo. Drugi ranjenci, ki niso mogli zapustiti poslopja, so vsi žalostno propadli v ognju, ki ga je povzročilo njih lastno avstrijsko topništvo.

To je bil torej začetek mojega vojnega ujetništva. Povorka, pomešana z ujetniki iz raznih avstrijskih polkov, se je čedalje bolj oddaljevala nevarnemu mestu in ubirala pot proti severu, proti ruski granici. Nekaj vojakov je spotoma hotelo ubežati. A straža, ki nas je spremljala, jih je na mestu postrelila. Da so hoteli ubežati, je bil vzrok morda ta, ker so se namreč bali, da jim Rusi porežejo ušesa in nosove, kajti naši oficirji so nam ob vsaki priliki zatrjevali, da gorje tistemu, ki pade v roke sovražniku.

Raznih napovedi sicer nisem verjel, a tesno mi je bilo kljub temu pri srcu, neznana mi je bila usoda vojnih ujetnikov. A ravnanje z nami je bilo še precej obzirno. Tiste, ki so oslabeli na cesti, so nakladali na vozove in jih peljali za nami. Spotoma smo naleteli kraj ceste na drevesa, na katerih so viseli obešenci. Bili so seljaki iz tamošnje okolice, a po obrazih sodeč je bilo največ Židov. Kdo jim je prizadejal sramotno smrt, seveda nisem mogel ugotoviti.

Tako se je pomikala povorka več dni naprej, skozi mesto Sloczow in slednjič smo dospeli v obmejno avstrijsko mesto Brody. Tu so nas malo nakrmili, in hajdi v železniške vozove! Vozili smo se, mislim, poldrugi dan, zvečer pa smo se ustavili na obširnem kolodvoru, kjer je bilo polno ranjencev, avstrijskih in ruskih. Tu sem prvič zagledal sestre ruskega Rdečega križa. Kmalu sem tudi zvedel, da bivamo v lepem mestu Kievu. Tudi nas ujetnike so obkrožile sestre Rdečega križa in nam delile dober čaj in celo piškote. Kako je to na nas blagodejno vplivalo, si more čitatelj pač misliti. Na rezanje ušes nismo več mislili. Po okrepčilu so nas naslednje jutro prepeljali v šotore sredi mesta. Med vožnjo so nas dobri ljudje obdarjali z različnimi darili; zlasti cigaret je imel vsak toliko, da prvi mah ni vedel, kam ž njimi. V šotorih so bile dobro opremljene vojaške postelje z belimi rjuhami. Tudi tu so nas ljudje posečali in nam prinašali raznih daril. Seveda pa moram omeniti, da smo bili tu samo ranjenci. Zdrave ujetnike so bili oddelili v posebne vrste — in kakšna je bila njih nadaljnja usoda, tega ne morem povedati.

Od Ljubljančanov je bil med nami Jurij najznamenitejša oseba. Mož se je znal takoj prilagoditi razmeram in drugi dan je bil že nameščen v kuhinji. Po njegovi »protekciji« smo imeli tudi drugi Slovenci dostop v kuhinjo. Lupili smo krompir, čistili posodo in podobno. O prostem času smo — po zgledu našega Jurija — začeli barantati z denarjem. Za vsako avstrijsko desetico si dobil 10 ruskih kopejk, za vsak dvekronski novec pa rubelj ali celo dva, tako da si »zaslužil« čez 100%. Začetek torej ni bil slab. Toda prišlo je še marsikaj drugače.

C. T.

E. I. A. R. — Radio Ljubljana

Parliamo l'italiano

Schema della XXII lezione che verrà tenuta dal prof. dott. Stanko Leben lunedì, il 9 agosto 1943 alle 19.

Tu natisnjeno besedilo je samo ključ za vse one, ki slede pouku italijanščine po radiu. Italijanske ure so na sporedu ob ponedeljkih in sredah za začetnike, ob petkih pa za tiste, ki že imajo gotovo predznanje, vedno ob 19. uri.

LEZIONE VENTESIMA SECONDA

IL RICCIO

Il riccio infatti è un animale d'ingegno corto.

Sotto la grande quercia della Val Mala, fra le radici, vive tutto un popolo strano: formiche brune, ricci, lumache, una faina. Si lavora continuamente giorno e notte. Appena è il mattino, le formiche in due lunghe file contrarie portano a casina ogni ben di Dio. Queste vanno sempre d'accordo e s'aiutano l'una con l'altra. Ogni tanto la riccia torna a casa con un gran fascio di foglie sopra la schiena. È andata a rotolarsi sotto i castagni e tante foglie le si sono infilzate sul dorso, tante ne porta a casa. È stata su come il solito tutta la notte ed ha ancora molto da fare, perché questo è l'ultimo giorno e deve preparare il letto per il gran sonno invernale. Il piccino suo, seduto sopra una radica di quercia, la guarda tutto contento. È simile a un minuscolo porcellino da latte, più ignorante d'una talpa, e non sa niente, non capisce niente.

»Vammi a prendere le ulive laggiù sotto gli alberi storti!«

Il piccolo spicca un salto e parte.

»Stai attento alle automobili quando attraversi la strada e bada alle biciclette: ieri ne hai bucata una.«

La madre tira via di sotto le foglie un passero morto e prende a spennarlo. Sente un'occhiata alle spalle. Si volta e vede il figlio suo ancora lì che la guarda: ha già dimenticato l'inconbenza.

»T'ho detto d'andarmi a prendere le ulive.«

Il piccolo le volta il codino e riparte. Eccolo fuori nel campo, fra il grano appena nato, timoroso di qualche incontro. Giunto a mezzo solco, ritorna indietro che ha dimenticato tutto. La madre, quando lo vede ancora lì a bocca vuota, gli dà una zampata sul muso.

»Le ulive! Le ulive! Le ulive!«

Il figlio parte al galoppo.

(Secondo Fabio Tombari.)

Pronomi personali atoni

	io	tu	egli (esso)	ella (essa)
Dativo:	mi (mi permette)	ti (ti permette)	gli (gli permetete)	le (le permette)
Accusativo:	mi (mi chiama)	ti (ti chiama)	lo (lo chiama)	la (la chiama)
	noi	**voi**	**essi**	**esse**
Dativo:	ci (ci permette)	vi (vi permette)	loro (permette loro)	loro (permette loro)
Accusativo:	ci (ci chiama)	vi (vi chiama)	li (li chiama)	le (le chiama)

NB. — 1. (mi ha chiamato; hanno permesso loro.
2. lo ha chiamato (l'ha chiamato); la ha chiamata (l'ha chiamata); li ha chiamati; le ha chiamate.
3. I verbi: **dare, fare, andare, stare, dire** nella 2. pers. sg. dell'imperativo: dare — da' (dammi quel libro!); fare — fa' (fammi un favore); andare — va' (vattene in pace); stare — sta' (stammi sano e allegro); dire — di' (dimmi la verità!).

ESERCIZI

1. Sostituite alle parole stampate in grasso le forme atone dei pronomi personali: Chi ha dato alla domestica il permesso di uscire? — Tu non sai la novità. — Aspetto mio fratello da una mezz'ora. — Hanno accompagnato gli amici al teatro. — Tutti vedono i difetti altrui. — Voglio bene alla mia mamma. — Hanno comprato al mercato carciofi per settanta centesimi l'uno. — Ho dimenticato tutte le offese sofferte. — I ragazzi hanno avvisato la popolazione. — Leggeva il giornale. — Le siepi grondavano di guazza. — Lodavano i suoi ricciolini biondi. — La madre e il bambino non avevano orrore del buio. — Serviva gli avventori. — Abbiamo passato la sera a casa. — Ho detto allo zio e alla zia di rimanere ancora alcuni giorni. — Usavano troppe parole. Le renne sono utili ai Lapponi.

2. Rispondete alle seguenti domande in modo che la risposta contenga un pronome: Quando avete comprato questi guanti? — Avete già scritto a Vostra moglie? — Vi piace questo film? — Hai portato tu queste buone notizie? — Avete ricevuto molte lettere? — Perché non apri le finestre? Hai ringraziato la mamma?

Zgodba o starem konju

Na mesarjevem dvorišču je vse živo. Mešetar Jaka je privedel starega belca, konja, ki je že odslužil. Kupil ga je za nizko, jako nizko ceno.

— Saj bo lahko nekaj časa še vozil! — se hahlja Jaka, dviga bič in tolče po konju, ki ga drži za uzdo starejši pomočnik Matija. Konj rita, dviga zadnje noge in hoče udariti.

Jakovo zagorelo lice, poraslo s kratko sivkasto dlako, nemirno trza; drobne, zelene oči mežikajo in se sovražno iskre. V vsem širokem obrazu je nekaj napetega in vendar hladnega.

Mlajši pomočnik Anton pograbi belca za uzdo in zleti z njim preko dvorišča. Konj hiti. Njegovo zgarano, trudno telo se še dokaj prožno poganja, čotaste noge skušajo biti spretne.

— Ha, ha, ha, kako se mrha trudi! se zsreži Jaka.

Vsi gledalci se zahahljajo.

Mešetar spet dvigne bič, ki zažvižga v zraku, da konj vzdrhti, ritne in poskoči na sprednje noge.

Odpeljejo ga v hlev in privežejo k jaslim.

— Če bo žrl, bo lahko še nekaj časa delal, a potem ga ubijemo! modruje mojster. V njegovem prijaznem rdečem obrazu ni zlobe ne sovraštva, a tudi sočutja ne. Oči so mu mirne, modre, krepke obrvi jih ščitijo in ustvarjajo v obrazu neko resnost. Dolga, silna zajetna postava stoji mirno kakor izklesana.

Vsi se pomaknejo v hlev, kjer stoji belec in željno trga iz svisli.

Nekdo mu vrže pest ovsa kakor miloščino. Konj zahrope in hlastne po njem.

— Ješč je, še bo živel, modruje Jaka.

Matija prime konja za gobec in ga spretno zgrabi za jezik ter mu hoče pogledati zobe, nakar se zareži:

— Niti starostnih zob več nima! To ti je res pravi Matuzala!

— Vendar je čvrst in skoči kakor žrebec, ga spet pohvali Jaka in znova udrihne po živali, da poskoči in potem utrujena obstane. Nozdrvi ji hropejo, z glavo zamahne in spet seže po senu.

Mešetar ga otipava in zaide k zadku.

Konj skoči in ga brcne, da kar zakoleba.

Gledalci se zareže.

Jaka so požene in jame udrihati z bičevnikom po belcu.

— Stoj! Mrha je moja! ga miri gospodar.

Konj se zgrudi na sprednje noge.

— Ubil bi ga! No, saj me ni tako hudo! se tolaži mešetar in se prijema za trebuh ter golta žganjico, ki mu jo je prinesel pomočnik za prvo silo.

Počasi odhajajo iz hleva.

Gospodar pristopi h konju in ga mirno gleda:

— Matija, popoldne ga kar spravi s sveta!

Konj se zgrudi na tla, obleži negibno. Le njegove velike, otožne oči se zastrme za odhajajočimi kakor bi nekoga iskale in ga prosile usmiljenja in ljubezni.

Železo pri materi in otroku

Berlinska »Umschau« poroča v članku »Železo pri materi in otroku« sledeče:

Vsebina železa v človeški krvi kaže različne zanimivosti. Največja množina železa v človeškem organizmu se nahaja v hemoglobinu rdečih telesc ter znaša približno 2 grama. Železo pa nahajamo poleg tega tudi v vseh celicah, ki bi brez železa ne bile zmožne dihanja. Jetra in vranica sta takisto nekakšni »skladišči« železa v človeškem telesu.

Znanost si je nedavno zastavila vprašanje, kako se med nosečnostjo oblikuje razmerje ženskega organizma nasproti nastajajočemu otroku. Ugotovitve, ki so jih napravili znanstveniki v tem pogledu, kažejo značilne različnosti pri moškem in pri ženski. Odrasli moški razpolaga n. pr. s 120 miligrami železa v 100 gramih krvnega seruma. Pri ženskah je razmerje drugačno, kajti vsebina železa v njih krvi doseže največ 91 miligramov in je torej znatno nižja kakor pri moškem. Dečki in deklice imajo približno enake količine železa v krvi. Med nosečnostjo pa se pri ženski razmerje izpremeni in sicer se odstotek železa zviša za 33 miligramov, tako da doseže najmanj isto količino kakor pri moškem. Ta pojav je tako izrazit, da nam pomaga s sigurnostjo ugotoviti nosečnost. Značilno je, da se količina železa v krvi mlade matere takoj, ko porodi otroka, zopet skrči, in to v najkrajšem času.

OBČUTJE

»Prijatelj'ček, kaj pa premišljuješ ob odprtem vodovodu?«

»Pusti me v miru, pišem odo na Niagarke slapove!«

Določbe o zatemnitvi

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja

z ozirom na svoje odredbe z dne 6. junija 1942, št. 42. in 31. maja 1943. št. 58. ter spričo potrebe, da se določi nov urnik glede zatemnitve:

Čl. 1. Začenši s ponedeljkom 9. avgusta 1943 do novih odredb se morajo pravila o zatemnitvi upoštevati od 21.30 do 5.30.

Čl. 2. Ostale odredbe, vsebovane v odloku 6. junija 1941. št. 42. ostanejo nespremenjene.

Ljubljana, 7. avgusta 1943.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
GIUSEPPE LOMBRASSA

Opozorilo

Prehranjevalni zavod v Ljubljani obvešča one zamudnike, ki še niso dvignili obroka salame, ki jim pripada, da lahko prejmejo isto v dneh 9. in 10. t. m. pri trgovcu Ivanu Pezdirju, Gradišče 3.

Računska naloga

I. — Dve kmetici sta nesli na trg jabolka. Vsaka je prodala 60 jabolk. Ana je prodajala 2 jabolki za 1 liro, Barbara je prodajala 3 jabolka za 1 liro.

a) Koliko je izkupila Ana?
b) Koliko je izkupila Barbara?
c) Koliko obe skupaj?

*

II. — Naslednji dan je Barbara zbolela in ni mogla odnesti svojih 60 jabolk na trg. Zato je prosila Ano, naj poleg svojih 60 jabolk zanese še njena jabolka na trg. Seveda ji je naročila, naj prodaja njena jabolka po isti ceni, kakor jih je ona sama prodajala včeraj.

Ana je bila dobra soseda in je storila Barbari uslugo. Toda preden je na trgu pričela prodajati svoja jabolka po 2 za 1 liro in Barbarina jabolka po 3 za 1 liro, si je mislila: »Kaj bi prodajo delila! Prodajala bom kar 5 jabolk za 2 liri in bom za vseh 120 jabolk izkupila prav toliko, kolikor sva z Barbaro izkupili včeraj!«

Kakor je mislila, tako je storila. Ko pa je prodala vsa jabolka, je spoznala, da se je uštela, ker je dobila za prodano sadje manj denarja, kolikor sta prejšni dan za isto število prodanih jabolk izkupili s sosedo. Računala je in računala in nazadnje jezno zaključila da jo je ogoljufala — matematika.

a) Koliko lir je Ani manjkalo, ko je sadje prodala?

b) Zakaj je v skupni prodaji jabolk izkupila za prodano sadje Ana manj, kolikor sta prejšnji dan izkupili obe sosedi?

RADIO LJUBLJANA

PONEDELJEK, 9. AVGUSTA 1943:

7.30: Pisana glasba: — 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. — 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenščini. — 12.45: Operna glasba. — 13.00 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva v slovenščini. — 13.12: Klasični orkester vodi dirigent Manno. — 14.00: Poročila v italijanščini. — 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec; orkestralna glasba. — 15.00: Poročila v slovenščini. — 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. — 17.15: Koncert sopranistke Pavle Lovšetove. — 17.35: Nove plošče Cetra. — 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45: Plošče. — 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. — 20.10: Vokalno simfonični koncert vodi dirigent Armando La Rosa Parodi. — 21.00: Orkester vodi dirigent Petralia. — 21.30: Glasba za godalni kvartet. — 22.00 Orkester vodi dirigent Angelini. — 22.45: Poročila v italijanščini. — 23.00: Orkester vodi dirigent Zeme.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetoto trošarino):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 9.30 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadni 2.70 lire; fižol 6 lir za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina soljena 19 lir za kg; mast 17 lir za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razžagana drva 40 lir za stot; enotno milo, ki vsebuje 23 do 27% kisline, 4.10 lire za kg.

Objave

u— Tečaj za popravne izpite in počitniške inštrukcije. Turjaški (Novi) trg 3. Pouk. jezikov. Honorar nizek. Vpis od 9.—12. ure dop. Začetek 9. avgusta.

»Ob zori slovenskega novinstva«. Članke pod tem naslovom smo zaenkrat odložili in jih bomo ob priliki spet nadaljevali. — Ur.

Spet jasna in sončna nedelja

Ljubljana, 8. avgusta

Nevihta od petka na soboto je prečistila ozračje in spet imamo jasno, sončno vreme. Vročina je močno popustila, saj smo v soboto zabeležili komaj 22° C. Tudi noč na nedeljo je bila zelo hladna, v nedeljskem jutru pa je živo srebro stalo na 11.4° C. Barometer se je dvignil. Nedeljsko jutro je bilo krasno, jasno in sončno. Spet se nam obeta vrsta lepih dni, ki bodo koristili zorenju v prirodi, naši dopustniki in kopalci se pa tudi ne bodo pritoževali. V torek bo godoval sv. Lovrenc in o njem pravijo dolenjski kmetje, da mora biti ta dan lepo vreme, ker bo potem vsa jesen lepa.

Obleka naredi človeka

K člankoma v zadnjih dveh ponedeljskih izdajah smo prejeli naslednje pismo ugledne ljubljanske zdravnice.

Naj mi bo dovoljeno spregovoriti nekaj besed. Pravde še ni konec. Naj se čuje še »tretja« plat zvona, oziroma, če hočete, spoj prve in druge.

Ne vem, zakaj se »eni od mnogih« zdi smešno, ali nekaj več, da se avtorica prve plati zvona jezi na kratka krilca doraščajočih deklic. Naj pripomnim le to, da se prva avtorica jezi le na prekratka krilca. Vprašanje je, kje »ena od mnogih« stavlja mejo med kratkim in prekratkim, še dostojnim in nedostojnim. Če je »eni od mnogih« krilce, ki ne sega niti do kolen, samo kratko, torej še dostojno, moramo pribiti, da je taka mera že prekoračila mejo dostojnosti in da je že — kar naravnost povedano — nedostojno, netaktno. Mislim, če imajo tudi doraščajoče deklice krilce vsaj tako dolgo, da zakriva koleno, je strogi dostojnosti zadoščeno. Ne vem, zakaj krila do srede meč pokvarijo postavo še odraslim in narede lepe noge grde. Če je »eni od mnogih« poglavitni namen kratkih kril razkazovanje lepih belih nog, potem smo pa daleč prišli, posebno še, ker govori »ena od mnogih« v imenu večine. Ako »ena od mnogih« obžaluje prvo avtorico, da ji manjka estetskega čuta, pravim jaz, da ni le estetika in sicer le estetika v pomenu »ene od mnogih«, kajti res lepo je tudi res dostojno — ampak morala in dostojnost je tista, ki presoja tudi modo.

Kar pa zadeva nošenje nogavic poleti, se v glavnem strinjam z drugo avtorico. Le vidik, s katerega to nošenje nogavic zavrača, menim, da ne bo pravi. Da skoraj ves »svet ženska« ne nosi poleti nogavic, ni to zaradi zagorelosti same, ampak zaradi zdravja ki poteka iz zagorelosti. Da je en vzrok »nenošenja« nogavic poleti tudi varčevanje, to pa popolnoma drži, posebno še za revnejše sloje.

Kaj pa glede vratnih izrez in kratkih rokavov? »Ena od mnogih« se sklicuje na modne časopise. Rada verjamem, da prva avtorica že deset let ni videla modnega časopisa. Nič čudnega; je mnogo boljšega in manj spoteklijivejšega čtiva. Mi se ne ravnamo po modnih časopisih! Čut prave dostojnosti in olike je tisti, ki ima edini pravico sodíti — ne sicer, kakšna naj bo najnovejša moda — ampak v katerih mejah naj se moda giblje, da bo še dostojna in človeka vredna. Vse, kar se spodobi (po grško: hatti prepei)! Res je, da kratki rokavi in vratna izreza še niso nedostojni, dokler ostane vse to v pravih mejah. Žal, da to danes ni več povsod.

»Moda je najmanj važna reč!« — to je res. Zakaj pa se potem večina ženskega sveta z »eno od mnogih« vred tako obreguje ob prvo avtorico, če že deset let ni brala modnega časopisa? Po takem naj se sploh ukine o modni časopisi, če je moda najmanj važna reč na svetu in je važnejših mnogo več, ki še nimajo svojega glasnika.

»Časi se menjajo in mi se menjamo z njimi.« Moda se tudi spreminja; dostojnost in morala pa je ista, kakor je bila pred tisoč leti. In če se bo moda razvijala še naprej tako bujno in brez ozira na dostojnost, zna biti, da bodo — reci in piši — doraščajoče deklice, ki jih ima »ena izmed mnogih« za nedolžnost sámo čez petdeset let hodila po velemestu Ljubljani v kopalnih oblekah. To bo moda zanamcev, dostojnost in moralo bodo pa lahko zbrisali z obličja zemlje... Toliko!

Umetnikova čestitka

Pomladi je praznoval prof. *Saša Šantel* 60 letnico, zraven pa še jubilej svojega talenta. Saj je izmed tistih redkih izvoljencev, ki jim je dana stvarjalna sila, da prikazujejo neizčrpno lepoto.

Kdo ne pozna njegovih drobnih perorisb, ki krase v najrazličnejših oblikah kar lepo in dolgo vrsto strani naše ilustrirane knjige. Je slikar oljnih in akvarelnih podob. Po svoji naravi svojstven grafik lesoreza, litografije in radiranke; v tej je mojster v vseh njenih odtenkih. Šantel, vsestranski talent, ima glasbeno srce in dušo.

Njegov stanovski tovariš in prijatelj (oba sta dobra vzgojitelja naše umetniško usmerjene mladine na tehnični srednji šoli) prof. *Anton Sever*, znani slovenski medaljer je za jubilej izkazal Šantlu trajen umetniški poklon v obliki reliefne spominske plakete. Šantlova upodobitev, kakor si jo je zasnoval prof. Anton Sever, je za nas prav posebno zanimiva, ker je taka upodobitev po svoji tehnični izpeljavi res kočljiva. Šantlovega poprsja Sever ni upodobil v profilu (od strani), ampak popolnoma od spredaj (en face). Ta izpeljava zahteva velikega znanja. Umetnik mora znati tehnično zmodelirati v najtanjših — n e v i s o k i h ! — legah nanešenih plasti: gline, voska ali plasteline, tisto dovršeno plastiko, ki poda nato našim očem pravilno risano anatomično perspektivo. Podati mora tudi vse odtenke harmonične spojitve in značilnosti kože, narastka las, obrvi ali brade — predvsem pa je prepotrebno, da zna likovnik podati vsaj one značilnosti, katere zahtevajo naše oči, da je portretiranec res podoben.

Če pa je res velik mojster, kakršen je bil na primer: naš slavni rojak iz Novega mesta, znani rokokojski dvorni medaljer *Franc Andrej Šega* (* 1711. † 1787), mora znati podati ne samo barve odtenkov (las, kože in oči), ampak, da naše oči razločijo na upodobitvi celo to, kaj je mehka svila, kaj baržunasto blago, kaj kožuhovina železo ali bron in kaj je na upodobitvi res žlahtnega, kakor je zlato ali drago kamenje.

Sever je izdelal Šantlovo upodobitev v plastelini, v obliki štirikotne ploskve 18×20 cm. Portretiranca je upodobil v noši in drži ki je za Šantla značilna. Na levi strani od spodaj navzgor nosi plaketa v žlebnem udolbljenju jubilejni napis:: »1883. 15. MARCA 1943«. Na desnem zgornjem vogalu se je v plastičnem podpisu overovil umetnik. Pod poprsjem v sredini pa je z žlebasto potezo udolbil portretirančev podpis Okoli stranic plakete teče še tanka plastična linija.

Prijatelji likovne umetnosti si lahko to drobno delo ogledajo v izložbi Tiskovne zadruge, kjer čaka na svoj končni žlahtni spoj bronaste zlitine, nakar bo podarjena Saši Šantlu.

E. JUSTIN, slikar - grafik.

Kalvin Lindemann:

Grafologija

(Prevod iz danščine)

Albert Pitkin je predaval o dušeslovju na vseučilišču v Appletonu. Ob povratku s študijskega potovanja po Evropi je zvedel, da je prišel med tem na vseučilišče nov docent, George Mac Recy, in da se ponaša kakor noben drug profesor z vedno natrpano predavalnico. Po naročilu vseučiliške uprave — člani uprave so bili odlični meščani, ki so pokroviteljski podpirali ta zavod — je bil namreč novi docent ustanovil stolico za grafologijo.

Pitkin je stopil k rektorju Dorkingu in ga vprašal, če se nameravata ustanoviti tudi docenturi za prerokovanje iz kvart in za kabalistiko.

Doktor Dorking se ni nič kaj navduševal za novotarijo. Imel je grafologijo za sleparstvo. Toda kaj je hotel storiti? Vseučiliščna uprava se je bila menda nekoč že izdala, da misli imenovati novega rektorja.

Vse to je napotilo docenta Pitkina naravnost k predsedniku uprave, Andersonu.

»Kaj je veda?« je dejal Anderson, imovit slaščičar in tovarnar prepečenca. »Po določenem načinu sestavljeno znanje. Nihče ne more tajiti, da odseva značaj vsakega človeka iz njegovega vedenja in njegove pisave. Da se urede vsi ti podzavestni duševni pojavi in zveze, za to je pač poklicana veda in za to mora skrbeti še posebej naše vseučilišče.«

»To ne more biti nikdar dovršena veda,« je dejal Pitkin in zmajal z glavo. »Poskusi se morajo pregledati in dognati je treba, če se ujemajo tudi z dejstvi.«

»Gospod Mac Recy je vsekakor prepričal našo upravo, da je grafologija resen študij, ki se ponaša z odličnimi uspehi.«

»Kakšnimi uspehi?«

»Ne da bi bil Mac Recy najmanj poznal posamezne člane naše uprave, si je bil izbral nas kot predmet in nas je ocenil z grafološkega vidika. Mi vsi smo morali priznati, da je bila njegova označba našega duševnega življenja in našega značaja popolnoma pravilna. Povedal nam je stvari, ki smo jih pred drugimi skrbno skrivali. Ali ni to dober dokaz?«

»Jaz vam lahko priskrbim še boljšega,« je pripomnil Pitkin. »Gre za poskus. Jaz sem tudi nekoliko izveden v grafologiji in bi rad tekmoval z gospodom Mac Recyjem.«

Osem sto dijakov appletonskega vseučilišča je bilo naprošenih za vzorec svoje pisave. Izročili so vsakemu tri zvezane liste. Na prvi list naj napiše vsak dijak kateri koli citat, dolg približno dvajset vrst, na drugem listu poda Pitkin podroben opis značaja vsakega posameznega pisca, na tretjem izjavijo dijaki svoje odkritosrčno mnenje o sodbi, napisani na drugem listu.

Štirinajst dni pozneje je prejel Pitkin vseh osem sto vzorcev. Vrnil jih je, ko je bil na drugem listu raztolmačil vsak posamezen značaj. Prišla je nato vrsta na dijake, da oddajo svoje mnenje o pravilnosti ali nepravilnosti profesorjeve razlage. Da bi pa nihče ne dvomil o poštenosti postopanja, so bili izbrali zanj poseben način. Na listih ni bilo nikakega imena, marveč le številke. Dijaki so prihajali posamič v posebno sobico, kjer so povedali posebnemu predpisanemu odboru svoje ime in svoj priimek, odbor jim je izročil vzorec njihove pisave s Pitkinovo razlago, nakar so takoj napisali na tretji listič svoje mnenje o grafologovemu naziranju. Ta listič se je odtrgal od ostalih dveh in vložil v neprozorno ovojko. Vse te ovojke so se izročile zalepljene rektorju Dorkingu. Tako niso utegnili dijaki vplivati drug na drugega pri ocenjevanju Pitkinovih označb.

Rektor Dorking in profesor za matematiko sta pregledovala dijaške odgovore, da doženeta s številkami uspeh tega poskusa. Izid je bil izredno laskav za Pitkina in je prekašal vse, kar koli je bil Mac Recy kdaj dosegel.

Dijaki so se delili v štiri skupine: a) v dijake, ki jih je kar naravnost osupla neverjetna možnost prodirati tako globoko v duševno življenje in podajati na podlagi nekaj spisanih stavkov tako primeren in točen opis njihovega značaja: 95%; b) v dijake, ki jim je grafologova sodba kolikor toliko ugajala, a so ugotovili v njej marsikatero netočnost in pomanjkljivost: 0.7%; c) v dijake, ki so imeli grafološke podatke za popolnoma zgrešene: 0.2%, in č) v dijake, ki so uporabili priliko in se znašali nad rektorjem: 4.1%.

»Moram vam reči,« je razlagal rektor Dorking Pitkinu, »da so te številke še bolj presenetljive ko uspehi gospoda Mac Recyja. Nikdar nisem slutil, da sta izvedenec v grafologiji. Okolnost, da se je 95% od 800 inteligentnih dijakov tako navdušeno izrazilo o vaši grafološki metodi, me še ni prepričala, da je grafologija v resnici veda. Šele nekaj drugega, kar se je bilo pridružilo gorenji okolnosti, me je popolnoma prepričalo, da lahko preiskujete s pisavo globine človeškega čustvovanja. In to je opis značaja, ki ste ga bili podali o meni! Da, vi si nikakor niste mislili, da sem se tudi jaz udeležil poskusa. Tu je vaša izvrstna označba moje osebe:

Štev. 586. Pisec je človek, zdaj vesel, zdaj pobit (lahko maniodepresiven). Njegova okolica ga večkrat krivično obsoja, ker pove vedno jasno in odkrito svoje mnenje — večkrat samemu sebi v škodo. Nadarjen je za umetnost, toda zaradi plašljivosti se ta njegova nadarjenost ne more popolnoma razviti. Tupatam se razburja, včasih ga zlomi jeza, a take izbruhe kmalu obžaluje. Svojim starim prijateljem ostaja zvest.

Da doseže cilj, ki si ga je postavil, mora trdo delati. Pri tem delu ga ovira večkrat nezasluženo in hud odpor. V svoji bližnji okolici videva osebe, ki so z lahkoto in brez posebnih zaslug napredovale, kar pa le ojačuje in jekleni njegovo voljo. Za humor ima mnogo smisla. Njegova dojmljivost in izobrazba sta izredno dobri, nasprotno se pa le s težavo spominja stvari, ki ga ne zanimajo.

Splošni vtis: mož, ki se znajde brez predsodkov in z zdravim razumom v vsakem položaju, ki ga vedno tudi pravilno obvladuje, naj je bil tudi zamudil omisliti si tisto znanje, ki bi ga bilo lahko v takih okoliščinah podprlo.

Navzven: trd in nebrižen; notranje: mehak in rahločuten. —

To,« je končal rektor, »je pravi opis mene samega. Bolje bi nihče ne utegnil orisati moje notranjosti. Povejte mi odkritosrčno, Pitkin, ste li spoznali mojo pisavo?«

»Ne,« je odgovoril Pitkin, »če pa preberete vse liste, doženete, da so moje ocene na vseh osem sto lističih — enake.«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.